

Civilna družba, politična družba, demokracija

Mednarodni posvet (Bled, 16.–18. septembra 1993)

1. V omenjenih dneh je bilo na Bledu tridnevno posvetovanje »Civilna družba, politična družba, demokracija«. Posvetovanje sta pripravila *IPSA Research Committee on Socio-Political Pluralism* in *Slovensko politološko društvo* v sodelovanju z Oddelkom za politologijo Fakultete za družbene vede v Ljubljani.

Na posvetu je sodelovalo 22 udeležencev iz 13 tujih držav: trije iz ZDA (dr. A. Arato, dr. J. Curry, dr. A. Korbonski), dva iz Velike Britanije (dr. Ph. Mawhood, dr. L. J. Sharpe), dva iz Kanade (dr. T. Hueglin in dr. T. H. Thorburn), trije iz Zvezne republike Nemčije (dr. T. Greven, dr. W. Merkel, dr. T. Winter), po eden iz Španije (dr. P. Vilanova), iz Norveške (dr. S. Kuhnle) iz Italije (dr. L. Graziano), trije iz Poljske (dr. S. Ehrlich, dr. K. Palecki, dr. P. Winczorek), po eden iz Madžarske (dr. M. Szabó), iz Ukrajine (dr. M. Voynych), iz Japonske (dr. T. Suzuki), iz Makedonije (mag. I. Trajkovski) in iz BiH (dr. Đ. Sokolović). Tuji udeleženci so prišli z dvajsetih univerzitetnih centrov oziroma kampusov, kar daje raznovrstnosti udeležbe še večji pečat, kot če jih razvrščamo zgolj po državnih pripadnosti. Slovenski udeleženci (bilo jih je 12) so bili vsi z Univerze v Ljubljani, največ jih je bilo s Fakultete za družbene vede (devet) (dr. A. Bibič, mag. I. Brinar, dr. B. Bučar, dr. B. Ferfila, dr. D. Danica Fink-Hafner – odsotna, a predložila referat, dr. P. Gantar, dr. I. Lukšič, dr. S. Splichal, dr. D. Zajc), po eden pa je bil s Pravne fakultete (dr. J. Mencinger), Filozofske fakultete (dr. R. Rizman) in s Fakultete za teologijo (dr. D. Ocvirk). Slovenska udeležba je bila torej interdisciplinarna.

Tuji udeleženci so predložili 12 referatov, trije so podali obsežnejšo ustno komunikacijo, pet pa jih je sodelovalo kot vnaprej določeni diskutanti. Slovenski udeleženci so predložili 9 referatov, dva sta prebrala obsežnejšo komunikacijo na posvetu, eden pa je bil aktiven kot vnaprej določeni diskutant. Nekaj udeležencev je zaradi zadržanosti odpovedalo svojo udeležbo, nekateri izmed njih pa so kljub temu poslali referate (dr. K. von Beyme, dr. R. Salisbury, dr. E. Hajba, dr. Danica Fink-Hafner).

2. Ocenjujemo, da je bil posvet uspešen tako po vsebinski kot po organizacijski strani, izpolnjen pa je bil tudi dodatni program.

Po pozdravnih nagovorih, med katerimi je dr. Franček Hudej, generalni sekretar Ministrstva za znanost in tehnologijo Republike Slovenije, poudaril pomen posveta s stališča odprtih vprašanj mlade slovenske države, je dr. Stanislaw Ehrlich, častni predsednik Raziskovalnega komiteja za socialno-politični pluralizem, uvedel posvet z besedo, v kateri je idejo civilne družbe povezal z globalnimi problemi sodobnega sveta in posebej postmonističnih družb, hkrati pa se je zavzel za novi pristop k pluralizmu, ki bo »zaobsegel takó množstvo političnih in družbenih ureditev kot enotnost in pluralnost v organizaciji odločanja na mednarodni ravni«.

Vsebinsko je bil posvet razdeljen v tri problemske komplekse, ki so se med seboj delno prepletali, čeprav so bili organizirani v glavnem po dnevih oziroma zasedanjih. Prvi sklop obravnavane problematike je bil posvečen *teoretskim vidikom* izbrane teme. Na njem so udeleženci, med katerimi so nastopili s temeljnimi prispevki zlasti Arato, Greven, Graziano, Bibič, Splichal, Curry in Hueglin, obravnavali problematiko definicije civilne družbe, razliko med civilno družbo in politično družbo, nekatere splošne vidike sodobne teorije demokracije, načelni položaj medijev v teh temeljnih kategorijah itd. Obravnava je zlasti zaostri la pomen razlikovanja med civilno in politično družbo, kjer ni prišlo do enotnosti, saj se je pozicija, ki je

poudarjala civilno družbo in politično družbo s stališča moderne diferenciacije avtonomnih sfer družbenega življenja, razlikovala od teze, da je moderna družba v celoti potencialno »politična družba«. Enotno pa je bilo stališče, da je pomen civilne družbe v vseh sistemih, ki so stopili na pot političnega pluralizma, po preobratu izrazito padel. Izstopalo je tudi poudarjanje demokratičnih potencialov civilne družbe in njen pomen – ob političnih družbi – za oblikovanje demokratične teorije na prelomu stoletja. Teoretski del simpozija, ki je bil, lahko bi rekli, izrazito poudarjen, se je iztekel v napolitna za raziskovanje najbolj aktualnih problemov v okviru teme.

Neposredno na teoretski kompleks se je navezovala obravnava *komparativnih vidikov* izbrane teme. Tu bi omenili zanimivo primerjavo španske izkušnje s srednje-vzhodnoevropsko izkušnjo (Vilanova), primerjavo posameznih aktualnih aspektov v tranziciji (mediji in drugi aspekti oblikovanja civilne družbe v postkomunizmu, privatizacija itd.) (Spichal, Thorburn, Suzuki, Curry itd.).

Tretji krog referatov je bil posvečen študijam *posameznih primerov*. V tem sklopu se je del referentov osredotočil na obdelavo prostovoljnih združenj kot centralne prvine civilne družbe (Sharpe glede regionalizma v Veliki Britaniji; Huhnle in P. Selle ter Winter glede »voluntary associations« v Norveški oziroma v ZR Nemčiji). Zanimiv je sklep, da država blaginje ne zmanjšuje, marveč celo povečuje vlogo »voluntary associations«, te pa postajajo še zlasti aktualne z debirokratizacijo države blaginje in njeno decentralizacijo oziroma regionalizacijo, kar je bilo označeno kot splošni trend. Nekaj prispevkov je bilo v tem krogu posvečenih posameznim državam (Poljska, Madžarska), kjer so bili poudarjeni nekateri pogledi na položaj civilne in politične družbe (Korbon-ski, Winczorek, Szabó) ali posamezni dodatni aspekti (pravni – Palecki).

V tretji sklop bi lahko šteli tudi posebno zasedanje, posvečeno *tranzicijskim problemom Slovenije*. Na tej okrogli mizi, ki jo je koordiniral Bojko Bučar, so bili obravnavani nekateri specifični problemi prehoda v politični pluralizem v Sloveniji, problematika ekonomije in privatizacije (Mencinger), pomen civilne družbe pri prehodu v politični pluralizem (Gantar), položaj Cerkve v raz-

merju med civilno družbo in državo (Ocvirk), pomen civilne družbe za razvoj slovenskega parlamentarizma (Zajc), elementi korporativizma v političnem sistemu Republike Slovenije (Lukšič) in nove oblike soupravljanja v Sloveniji (Ferfila). Posebna pozornost je bila posvečena položaju Slovenije v sodobnem svetu (Bučar) in razmerju Slovenije do Evropske skupnosti (Brinar). Razdeljen je bil tudi referat odsotne Danice Fink-Hafner o oblikovanju politične demokracije v Sloveniji. Eden izmed uglednih udeležencev je v razpravi izjavil, da okrogla miza o Sloveniji kaže na kakovost slovenske politologije oziroma družboslovja, nekateri vodilni člani Raziskovalnega komiteja pa so tudi opazili pluralistično naravnost celotne okrogle mize in videli v tem posebno kvaliteto. Žal se zelo zanimiva in tehtna diskusija o okrogli mizi o Sloveniji zaradi pomanjkanja časa ni mogla nadaljevati preko ozkega časovnega okvira, čeprav je bilo tako med tujimi kot med slovenskimi udeleženci čutili potrebo po dodatnih intervencijah. Sicer pa so se razgovori nadaljevali tudi na neformalni način, zunaj debat same konference.

V sklepnem delu blejskega mednarodnega srečanja se je predsednik IPSE Research Committee on Socio-Political Pluralism Luigi Graziano zahvalil za dobro organizacijo posveta, poudaril njegov pomen in sugeriral objavo gradiva, kar je slovenski koordinator posveta in sopredsedujoči na sklepnih seji Adolf Bibič sprejel in se tudi zahvalil vsem sponzorjem, udeležencem in tehničnemu osebju, ker so omogočili pripravo posveta in njegov uspešen potek. Posebna zahvala je bila izrečena Ministrstvu za znanost in tehnologijo Republike Slovenije za njegov materialni in vsebinski prispevek, Fakulteti za družbene vede za njeno logistično, profesionalno in materialno podporo ter Open Society Fundu kot nemu izmed glavnih sponzorjev posveta.

3. Poleg ožjega vsebinskega dela konference je treba poudariti, da je bila med konferenco priložnostna *razstava literature* na temo konference in drugih novejših publikacij FDV (pripravila mag. Janez Jug in dr. Igor Lukšič, ki je tudi operativno vodil razstavo), udeleženci pa so tudi obiskali slovenski parlament (Državni zbor in Državni svet), kjer so se pogovarjali s predstavniki obeh zborov o njunem delovanju, ogledali

pa so si tudi kulturne znamenitosti mesta Ljubljane. Pridnejšo navezavo stikov in globlje medsebojno spoznavanje sta omogočila sprejema, ki sta ju udeležencem srečanja priredila Ministrstvo za znanost in tehnologijo (v odsotnosti in v imenu ministra dr. Rada Bohinca je udeležence pozdravil dr. Franček Hudej) in župan slovenske prestolnice Jože Strgar.

4. V okviru srečanja na Bledu je potekala zadnji dan na pobudo udeležencev posebna okrogla miza o problematiki Bosne in Hercegovine. V tej točki, ob kateri se je izpričala solidarnost z BiH, je bil s svojimi analizami položaja posebno aktiven dr. Džemal Sokolović, profesor Fakultete političkih nauk iz Sarajeva.

5. Srečanje na Bledu je bila tudi priložnost za navezavo nadaljnjih profesionalnih stikov. Sprejeta je bila pobuda, da predsednik Slovenskega politološkega društva obišče letno konferenco Madžarskega združenja za politično znanost z referatom o politični znanosti v Sloveniji. Bilo je tudi govora o sodelovanju med politologi sosednjih

dežel, ki naj bi dobilo po možnosti institucionalizirano obliko. Odperti so bili razgovori o nadaljnjem sodelovanju s poljskimi politologi, saj je bil navzoč tudi predsednik Poljskega združenja za politično znanost K. Palecki (poleg generalnega sekretarja madžarskega združenja M. Szabó).

6. Lahko sklenemo, da je bil blejski posvet na temo *Civilna družba, politična družba, demokracija*, na katerem so se zbrali nekateri najuglednejši specialisti za obravnavano tematiko, uspešen, kar je na svojem poslovnem sestanku aklamativno ugotovil tudi Raziskovalni komite za socialno-politični pluralizem. Odločitev, da mednarodni posvet organiziramo v Sloveniji, je bila torej tako s stališča kvalitete obravnavane teme, internacionalizacije in interdisciplinarnega sodelovanja slovenske politične znanosti kot s stališča promocije mlade slovenske države upravičena. To naj bi še dodatno potrdila tudi objava gradiva s posveta.

Dolfe Bibič